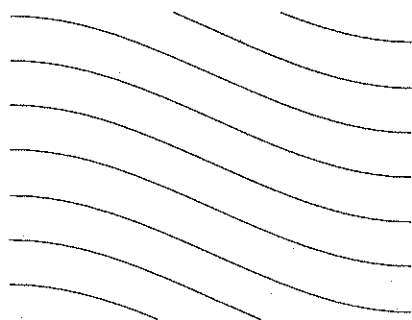

Andragoški center Republike Slovenije
Slovene Adult Education Centre

NOVIČKE

JANUAR 1999/1

▲ DOMAČE NOVIČKE ● S seje Področne kurikularne komisije za izobraževanje odraslih ● Razvojni projekt funkcionalnega opismenjevanja Romov na Madžarskem ● Evalvacije poskusov v izobraževanju odraslih ● Končali smo z anketiranjem za nacionalno raziskavo pismenosti odraslih in udeležbe v izobraževanju ● Odprti telefon – TVU '98 ▲ UTRINKI IZ SVETA S študijskega obiska na Univerzi British Columbia ▲ KOTIČEK JE VAŠ ● Borze znanja v Sloveniji (II. del) ● Igranje je včasih težko, a vedno koristno ● Primerjava med dialogom in debato ● Te male govoreče cunjice ● Zgodovinska tema – hvaležna snov ▲ PRIPRAVLJAMO/PRIPRAVLJAJO ● Poklicna orientacija na razpotju ▲ PONUJAJO VAM ● Privoščite si košček poletnega podeželja! ▲ POSVETI, KONFERENCE ▲ NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS

Izdajatelj: Andragoški center Slovenije

PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so skupni informativni bilten za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Z Novičkami želimo izboljšati obveščenost vseh, ki delamo na tem področju ali pa smo kakor koli povezani z izobraževanjem in učenjem odraslih v Sloveniji.

- Uporabniki in naročniki Novičk so lahko posamezniki in organizacije; tisti, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih poklicno, in tudi tisti, ki delajo to prostovoljno (v društvih, strokovnih, verskih, političnih in drugih prostovoljskih organizacijah).
- Z vsebinsko zasnovo predvidevamo, da bomo v Novičkah objavljali tele vrste informacij o izobraževanju in učenju odraslih doma in v svetu:
  - opis in prikaz dogodkov in dejavnosti v izobraževanju odraslih;
  - razvojne, raziskovalne in druge programe in projekte;
  - sporočila o organizacijah, njihovih potrebah, načrtih in dejavnostih;
  - podatke o izobraževalnih programih in razvoju programov;
  - sporočila o politiki in strategiji izobraževanja odraslih;
  - novosti v upravljanju in zakonodaji;
  - statistične podatke;
  - mnenja, stališča in predloge;
  - podatke in informacije o možnostih in virih za učenje;
  - podatke o napovedanih prireditvah, posvetih, publikacijah in drugih strokovnih dogodkih;
  - prikaze novih knjig, člankov ter didaktičnega in drugega gradiva ter novosti s knjižnega trga;
  - novosti iz naših knjižnic, predvsem iz knjižnice ACS.
- V Novičkah bomo objavljali kratke, jedrnate, objektivne in nepristranske informacije.
- Novičke izhajajo praviloma vsak mesec, gradivo za posamezno številko zbiramo do 10. v mesecu. Za stike s tujino izdamo Novičke trikrat na leto v angleškem jeziku.
- Uporabniki prejemaajo Novičke brezplačno. Tako bo tudi v prihodnje, če bomo lahko stroške za njihovo izdajanje poravnali iz javnih sredstev za izobraževanje odraslih.
- Novičke ureja in izdaja Informacijsko središče ACS.
Odgovorni osebi: mag. Zvonka Pangerc Pahernik, vodja Informacijskega središča, in mag. Maja Korošak, urednica.
- Novičke tiska Tiskarna Štok.
- Prelom: Iztok Kham.
- Naslov uredništva je: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana, telefon: 061 1842 560, faks: 061 445 881, internet: www.acs-saec.si, el. naslov: maja.korosak@acs-saec.si

ISSN 1408-6484. Naklada 2350 izvodov

Po mnenju Urada vlade za informiranje št. 23/207-93 z dne 26. 7. 1993 spada bilten Novičke med proizvode, za katere se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

S seje Področne kurikularne komisije za izobraževanje odraslih

Področna kurikularna komisija za izobraževanje odraslih je na zadnji lanskoletni seji (9. december 1998) največ časa namenila obravnavi osnutka programa za pedagoško-andragoško spopolnjevanje predavateljev višjih strokovnih šol ter predlogu programa Osnovna šola za odrasle.

Kot je znano, morajo imeti predavatelji višjih strokovnih šol poleg drugih izpoljenih pogojev tudi pedagoško-andragoško izobrazbo, vendar ustreznega programa za njih do zdaj ni bilo. Obstaja le program za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe, namenjen učiteljem srednjih šol, ki pa je po vsebini in obsegu (300 - 390 ur) manj primeren za te predavatelje. Poleg tega tudi za učitelje visokih šol in fakultet še ni uradno potrjenega programa za pridobitev pedagoške usposobljenosti, torej lahko pridobijo naziv visokošolskega učitelja le na osnovi opravljenega preizkusnega predavanja. Osnutek novega programa pedagoško-andragoškega spopolnjevanja, ki ga je pripravila skupina visokošolskih učiteljev Filozofske fakultete v Ljubljani, ima nekako vmesen položaj med programi, ki usposablja strokovnjake za poučevanje na srednjih šolah, in tistimi, ki usposablja za visokošolsko poučevanje. Program upošteva specifičnosti izobraževalnega dela na višješolski stopnji, namenjen je predvsem tistim predavateljem, ki imajo izkušnje s poučevanjem mladine in odraslih, prihajajo iz različnih delovnih okolij in delujejo kot predavatelji le manjši del svojega delovnega časa. Program obsega 150 ur, sestavlja ga šest modulov (5 obveznih modulov in en izbirni modul), ki obravnavajo naslednje vsebine: aktivno učenje, metode in oblike višješolskega študija, teoretične podlage in metode poklicnega in strokovnega izobraževanja, sodobne pristope v izobraževanju odraslih, načini preverjanja in ocenjevanja znanja.

Področna kurikularna komisija je osnutek programa ocenila kot dober, opozorila pa je, da bo v kasnejših postopkih in dodelavah programa (program je v stopnji osnutka in možno je, da se bo še spreminjal) treba jasneje opredeliti relacije med nastajajočimi in do zdaj veljavnimi programi za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe ter omogočiti prehodnost med njimi.

Na seji je bil obravnavan tudi predlog novega programa Osnovne šole za odrasle, ki naj bi nadomestil doslej veljavni program, sprejet februarja 1989. Razlogov za prenovu programa je bilo več, med njimi pa na prvem mestu uvedba devetletnega osnovnošolskega izobraževanja. Poleg tega smo v zadnjem desetletju doživeli pomembne družbene in gospodarske spremembe, ki so bistveno vplivale tudi na

položaj odraslih brez končane osemletne osnovne šole. Sestavljenci novega programa so bili pred nalogo, da se vse spremembe ustrezno odrazijo tudi v Osnovni šoli za odrasle. Razprava na seji se je dotaknila vseh sestavin programa, še posebej pa ciljev ter strukture predmetnika. Za zdaj naj povemo le to, da je predmetnik nove osnovne šole za odrasle pripravljen v dveh različicah in da program upošteva dve starostno različni skupini odraslih, ki se vpisujeta v program (mlajši odrasli in starejši odrasli). Predlog programa je obravnavala tudi Področna kurikularna komisija za osnovno šolo, mnenje pa je oblikovalo tudi Ministrstvo za šolstvo. Na podlagi pripomb in predlogov obeh komisij in ministrstva je programska komisija za osnovno šolo dopolnila predlog programa. Več o vsebini programa, novostih, ki jih prinaša, ter postopku sprejemanja pa v naslednjih Novičkah.

Metka Svetina, ACS

Razvojni projekt funkcionalnega opismenjevanja Romov na Madžarskem

Sredi preteklega leta je Andragoški center pričel sodelovati pri mednarodnem razvojnem projektu Temeljno izobraževanje kot pot v socialno integracijo (Basic Education as a Path Back Into the Society) na Madžarskem. Projekt vodi danska sindikalna izobraževalna organizacija AOF, sodelujeta pa Madžarska zveza ljudskih visokih šol (HFHSS), tu bodo potekali izobraževalni programi, in ACS. Projekt financira program Evropske zveze Phare-Lien.

Temeljni cilj projekta je razvoj programa temeljnega izobraževanja (funkcionalnega opismenjevanja) in razvoj programov za trg delovne sile za brezposelne in funkcionalno nepismene odrasle ter njihova eksperimentalna izvedba v pretežno romskih skupnostih severovzhodnega dela Madžarske. Programi bodo omogočali socialno reintegracijo izbrane ciljne skupine in vstop na trg delovne sile. V programe opismenjevanja naj bi se vključilo 72 udeležencev, v programe za uvajanje na trg delovne sile in za pridobivanje poklicnih kvalifikacij pa okoli 600 udeležencev.

Širši namen projekta pa obsega predvsem naslednje:

- večjo usposobljenost madžarskih partnerjev na dveh področjih njihovega delovanja: izobraževalnem in upravljavskem, in to prav pri razvijanju, implementaciji in evalvaciji izobraževalnih programov in drugih spodbudah za pripravo na delo in zaposlitev za izbrano ciljno skupino (manj izobraženi, funkcionalno nepismeni, brezposelni),
- okrepljeno sodelovanje med Zvezo ljudskih visokih šol in številnimi drugimi nevladnimi romskimi organizacijami v romskih skupnostih pri razvojnih projektih, ki bodo omogočali družbeno in ekonomsko integracijo ciljne skupine v obojestransko

korist - romske in madžarske skupnosti, razširjanje rezultatov projekta med nevladne organizacije v mednarodnem omrežju držav partneric,

- ustvarjanje razmer za razvoj omrežja izobraževalnih programov in programov za trg delovne sile za potrebe prebivalcev na teh območjih ter
- zagotavljanje sodelovanja med nosilcem projekta na Madžarskem in omrežjem ljudskih visokih šol in predstavniki vladnih in nevladnih romskih organizacij v skupnostih, kjer živi veliko Romov; to pomeni aktivno udeležbo okrog 30 članov Zveze ljudskih visokih šol Madžarske in okrog 50 predstavnikov etničnih nevladnih in vladnih organizacij (od leta 1993 imajo manjšine na Madžarskem svoje samoupravne oblasti na regionalni in nacionalni ravni, ki skrbijo za potrebe in interese manjšin). Sodelovanje naj bi prispevalo k povezovanju in skupnemu delovanju romskih in neromskih skupin in posameznikov.

Na prvi stopnji se bodo programi eksperimentalno izvajali v treh severovzhodnih madžarskih regijah. Kasneje pa bodo koristili tudi območjem v drugih državah: Romuniji (Cluj), Srbiji (Subotica), Slovaški (Bratislava), Ukrajini (Usgorod, Hrvaški (Zagreb) in obema partnericama v projektu Danski in Sloveniji.

Ciljno skupino v eksperimentalnem projektu predstavljajo funkcionalno nepismeni odrasli iz romskih skupnosti na območju treh regij v vzhodnem delu madžarske in brezposelni na istih območjih. Na tem območju Madžarske živi okrog 120.000 Romov v getoiziranih naseljih, v katerih nimajo razvite izobraževalne ponudbe. Samo 34 % romskih otrok, starejših od 15 let, ima končano srednješolsko izobrazbo, samo 0,2 % odraslih, starejših od 15 let, ima končano terciarno izobraževanje. Tudi vlada priznava, da Romi dosegajo precej slabše učne dosežke, vendar pomanjkanje finančnih sredstev ovira uvajanje nujnih ukrepov na področju izobraževanja romske populacije.

Med Romi je tudi brezposelnost precej višja (za približno 40 %) kot pri ostalih prebivalcih, v posameznih naseljih je brezposelnost Romov 90- ali 100%. Ocenjujejo, da je pri večini Romov edini vir preživljanja bodisi socialna podpora bodisi nadomestilo za brezposelnost.

V teh treh regijah vlada revščina; izključenost predstavlja veliko grožnjo vedno večjemu številu družin, zlasti na območjih, kjer prevladujeta kmetijstvo in težka industrija. Romske družine imajo bistveno slabše pogoje za življenje kot drugi prebivalci. Za Rome na teh območjih torej velja, da so tako z vidika izobraženosti, socialnega položaja in kvalitete življenja bistveno na slabšem, kot so drugi prebivalci na teh območjih. Prisotni so tudi konflikti in napetosti med Romi in drugimi prebivalci ter diskriminacija in celo rasistični napadi Romov.

Projekt vodijo in koordinirajo danski partnerji, ki so tudi nosilci dela, v katerem razvijajo programe za trg delovne sile in usposablajo kadre za izvajanje teh programov. HFHSS je v celoti odgovorna za pripravo in izpeljavo eksperimentalnih programov opismenjevanja, za pripravo učbenika in berila za udeležence programov opismenjevanja in za pripravo priročnika za učitelje; Zveza bo s tem projektom razvila in okrepila omrežje programov opismenjevanja, programov za izobraževanje

odraslih in za trg delovne sile. Andragoški center Slovenije opravlja svetovanje za madžarske partnerje pri pripravi programa za funkcionalno opismenjevanje ter pri pripravi in izdaji vseh treh priročnikov. Neposredno pa smo zadolženi za pripravo in izvedbo programa usposabljanja prve skupine učiteljev, ki bodo izvajali eksperimentalne programe opismenjevanja, in za usposabljanje, svetovanje in evalvacijo pri pripravi učnih gradiv za udeležence programov funkcionalnega opismenjevanja. Poleg tega bodo zaposleni sodelavci ACS in naši zunanji sodelavci lahko aktivno sodelovali tudi na seminarjih in na mednarodnem simpoziju na Madžarskem.

Olga Drofenik in mag. Ester Možina, ACS

Evalvacije poskusov v izobraževanju odraslih

V letu 1998 smo se v Andragoškem centru Slovenije začeli pripravljati na izvajanje novega projekta, ki vsebuje evalvacije novih in prenovljenih izobraževalnih programov za odrasle. Nova šolska zakonodaja v izobraževalno prakso namreč uvaja institut poskusa. Ta omogoča, da lahko hkrati s poskusno izpeljavo novih in prenovljenih izobraževalnih programov ugotavljamo njihovo ustreznost in učinkovitost. Spremljanje poskusnega izvajanja izobraževalnega programa nam omogoča, da že med izvajanjem in po koncu izobraževanja prve generacije udeležencev izobraževanja presodimo, ali je nov izobraževalni program ustrezno pripravljen oziroma ali so pred njegovo dokončno uveljavitvijo v izobraževalni praksi potrebne določene spremembe in dopolnitve. Evalvacije poskusnih uvajanj izobraževalnih programov v izobraževalno prakso so zato pomemben instrument, s katerim lahko presojava kakovost novih izobraževalnih programov za odrasle.

Dosedanji potek dela

V letu 1998 smo razvili metodologijo za spremljanje poskusne izvedbe programov višjega strokovnega izobraževanja za odrasle Gostinstvo in Turizem. Pri tem smo bili predvsem pozorni na to, da smo v evalvacijo enakovredno vključili vse subjekte, ki nam lahko ponudijo koristne podatke o kakovosti in ustreznosti novega izobraževalnega programa. Že ob pripravi metodološkega načrta smo k sodelovanju povabili Višjo strokovno šolo za gostinstvo in turizem na Bledu, kjer se oba programa izvajata, saj je prav šola tista, ki z uvajanjem tovrstnih novosti v izobraževalno prakso razpolaga z neposrednimi izkušnjami o programih. Sprotno usklajevanje s šolo pa bo pripomoglo tudi k temu, da med evalvacijo na terenu ne bo preveč moten izobraževalni proces. V skladu z Odredbo o preverjanju javnoveljavnih izobraževalnih programov za pridobitev višje strokovne izobrazbe za izobraževanje odraslih s poskusom, in s področji dela Andragoškega centra Slovenije in Centra RS za

poklicno izobraževanje, je delo za projekt razdeljeno obema javnima zavodoma.

Ugotavljanje ustreznosti ciljev programa, ustreznosti predmetnika ter razmerij med vsebinami, strokovne usposobljenosti predavateljev ipd. je naloga Centra RS za poklicno izobraževanje. Vsebinsko področje, ki ga bomo spremljali v Andragoškem centru, pa obsega predvsem presojanje izobraževalnih programov z vidika njihove ustreznosti za odraslega udeleženca izobraževanja oziroma z vidika specifičnosti izobraževanja odraslih, ki jih zagovarjamo v andragoški praksi. Sem spada spremljanje in presojanje ustreznosti oblik in metod dela, opredeljenih v programu, organizacije in izvedbe izobraževanja, pedagoško-andragoške izobrazbe in usposobljenosti predavateljev in mentorjev praktičnega izobraževanja, ustreznost načinov preverjanja in ocenjevanja znanja ipd.

V drugi polovici leta 1998 smo v ta namen razvili instrumentarij, s katerim bomo zbirali podatke o izobraževalnih programih. Razvili smo naslednje instrumente: vodeni intervju za vodje izobraževalnega programa, vodeni intervju za predavatelje, vprašalnik za udeležence ter vprašalnik za mentorje praktičnega izobraževanja.

Da pa bi lahko uvajanje izobraževalnega programa v prakso in njegovo ustreznost spremljali v celotnem izobraževalnem procesu, smo konkretno izvajanje evalvacije na terenu razdelili na tri stopnje: v prvem letniku, v drugem letniku in ob koncu izobraževanja.

V šolskem letu 1998/99 smo v okviru projekta začeli s pripravo evalvacije še naslednjih izobraževalnih programov višješolskega izobraževanja za odrasle, ki se v tem letu poskusno izvajajo:

- izobraževalna programa za pridobitev višje strokovne izobrazbe Strojništvo in Gradbeništvo, ki ju izvaja Višja strokovna šola Celje;
- izobraževalni program za pridobitev višje strokovne izobrazbe Elektronika, ki ga izvaja Višja strokovna šola v Velenju;
- izobraževalni program za pridobitev višje strokovne izobrazbe Strojništvo, ki ga izvaja Višja strokovna šola Novo mesto;

V mesecu januarju in februarju bomo opravili uvodne obiske na višjih strokovnih šolah, ki so nosilke poskusnih izvajanj teh izobraževalnih programov, in z njimi uskladili potek evalvacije.

Podatke o izobraževalnih programih višjega strokovnega izobraževanja za odrasle ter morebitne predloge za dopolnitve programov bomo zbrali v vmesnem evalvacijskem poročilu, ki ga bomo pripravili tri mesece po zaključku prvega letnika, in v končnem poročilu, ki bo pripravljeno šest mesecev po zaključku izobraževanja prve generacije odraslih udeležencev izobraževanja v obravnavanih programih.

Tanja Možina, ACS

Končali smo z anketiranjem za nacionalno raziskavo pismenosti odraslih in udeležbe v izobraževanju

V septembru in oktobru 1998 je Andragoški center izpeljal anketiranje na vzorcu populacije v sklopu nacionalne raziskave z naslovom *Pismenost in udeležba odraslih v izobraževanju*, ki je del mednarodne raziskave pismenosti odraslih. Slovenija se je tako pridružila skupini držav, ki izvajajo drugi krog mednarodne raziskave pismenosti, in sicer Norveški, Danski, Madžarski, Češki, Italiji, Finski, Švici in Čilu. Gre za prvo objektivno testiranje pismenosti odraslih v Sloveniji s pomočjo mednarodne metodologije, ki smo jo prevedli, prilagodili in predhodno preskusili v našem kulturnem prostoru.

Izpeljava raziskave na velikem vzorcu je bila zahtevna tako iz organizacijskega kot metodološkega vidika in je zahtevala dolgotrajne in natančne priprave, kajti poleg navodil, ki sicer veljajo za raziskave na velikih vzorcih v Sloveniji, smo morali upoštevati tudi navodila, ki jih postavljajo mednarodni partnerji. Z upoštevanjem navodil smo skušali zagotoviti kakovost dobljenih podatkov, to pomeni veljavnost, zanesljivost in primerljivost podatkov. Del priprave na izpeljavo raziskave je bilo tudi pilotno testiranje, ki smo ga uspešno izpeljali marca 1997. Raziskava je zahtevna tudi zato, ker gre za testiranje populacije; pri anketiranju so morali anketarji upoštevati natančna pisna navodila o izpeljavi pogovora in testnega dela ankete. Poleg tega je bilo izbrane anketirance težko pridobiti za prostovoljno testiranje v pisanju in računanju, zato so bili anketarji posebej usposobljeni zato, da so skušali ustvariti nestresno testno situacijo.

Terenski del raziskave je obsegal tele poglavitne naloge: pripravo testnega instrumentarija, izbor reprezentativnega vzorca, izbor in usposabljanje mreže anketarjev, kontrolo in podporo anketarjev v času anketiranja, kontrolo kakovosti vrnjenih vprašalnikov, šifriranje odprtih odgovorov, ocenjevanje nalog v testnem delu ankete, vnos podatkov in izdelava mednarodne datoteke.

Testni instrumentarij za raziskavo obsega dva dela: primarni vprašalnik, s katerim smo zbrali socialne in demografske podatke o anketirancih, in testni del, ki zahteva od anketirancev, da rešujejo računske in pisne naloge iz vsakodnevnega življenja. V prvem delu je anketar spraševal anketiranca po Primarnem vprašalniku, v drugem delu pa je moral anketiranec v njegovi prisotnosti reševati naloge, pri tem si ni smel pomagati s kalkulatorjem ali poklicati na pomoč družinske člane. Vprašalnike smo preskusili v pilotnem testiranju marca 1997 in jih v skladu z analizo, ki so jo pripravili v Kanadi in ZDA, tudi popravili.

Statistični urad Slovenije je pripravil reprezentativni vzorec populacije, ki je obsegal 4.290 oseb, starih od 16 do 65 let, ki smo jih anketirali na njihovih domovih.

Sodelovanje v raziskavi je bilo prostovoljno, izbrane anketirance smo predhodno pisno obvestili o raziskavi in najavili obisk našega anketarja.

Pri izboru anketarjev in anketiranju smo sodelovali z Inštitutom za raziskovanje medijev iz Ljubljane. Za anketiranje smo usposobili 170 anketarjev iz vse Slovenije, ki so se najprej samostojno pripravljali na anketiranje po vnaprej pripravljenem gradivu, zatem pa so se udeležili še enodnevnega usposabljanja v majhnih skupinah. Vsak anketar je imel na svojem seznamu največ 26 anketirancev. Ves čas anketiranja smo spremljali anketarje na terenu in kontrolirali pristnost in kakovost vrnjenih anket. Za sodelovanje smo pridobili 3.000 anketirancev, tako da je stopnja odgovorov skoraj 70-odstotna, s čimer smo zadostili mednarodnim zahtevam.

V Andragoškem centru smo posebej usposobili skupino 13 sodelavcev, ki so potem, ko smo preverili kakovost vprašalnikov, šifrirali odprte odgovore in ocenjevali naloge v testnem delu vprašalnika. Ocenjevanje je posebej zahtevno in zamudno delo, saj so morali ocenjevalci upoštevati vrsto navodil in ocenjevati naloge na popolnoma enak način. Da bi zagotovili enako ocenjevanje v vseh državah, mora vsaka sodelujoča država oceniti 350 knjižic z nalogami iz izbrane druge države. Sloveniji je bila dodeljena Madžarska in tako smo med ocenjevalci usposabljali dva madžarsko govoreča sodelavca, ki pravkar končujeta z ocenjevanjem madžarskih knjižic.

V prvih dveh letošnjih mesecih morata biti končani še zadnji dve nalogi v tej stopnji raziskave, in sicer vnos podatkov in izdelava mednarodne datoteke po navodilih. Datoteko moramo do konca februarja poslati v analizo na Statistični urad v Kanado, kjer bodo podatke preverili in žprečiščeno' datoteko poslali na Urad za testiranje v izobraževanju iz Princetona v ZDA. Pričakujemo, da bomo dobili prve rezultate o pismenosti odraslih v Sloveniji sredi letošnjega leta. Mednarodno poročilo o raziskavi naj bi izšlo pred koncem tega leta. Hkrati bomo pripravili nacionalno poročilo z rezultati raziskave, v katerem bomo prikazali podatke o ravneh pismenosti in o socialnih, demografskih in ekonomskih značilnostih odraslih na posameznih ravneh v Sloveniji, ter o značilnostih in obsegu vključevanja odraslih v izobraževanje.

mag. Ester Možina, ACS

Odprti telefon - TVU '98

V času TVU '98 je v Andragoškem centru Slovenije (v nadaljevanju ACS) od torka, 20. oktobra 1998, do sobote, 24. oktobra 1998, deloval t. i. odprti telefon. Osnovni namen delovanja odprtega telefona je bil, da so odrasli lahko vprašali vse v zvezi z izobraževanjem in učenjem.

Pričakovali smo splošna vprašanja in mnenja o možnostih izobraževanja in učenja odraslih, za vsak dan pa smo določili tudi posebno temo. Te so bile naslednje:

- izobraževanje za pridobitev izobrazbe (Kako do spričevala ali diplome?),
- možnosti za samostojno učenje (Ne učimo se samo v šoli),
- pomoč odraslim pri učenju (Kako lahko izboljšam svoje učenje),
- izobraževanje brezposelnih (Kako si z izobraževanjem izboljšam možnosti za zaposlitev),
- izobraževanje starejših (Vedno je čas za učenje).

Na vprašanja so vsak dan odgovarjali strokovni delavci ACS ter za vsako od navedenih tem po en vabljeni strokovnjak iz neke druge ustanove. Zanimanje je bilo zelo veliko, poklicalo nas je 71 odraslih, pogovor z njimi pa je v povprečju trajal 10 minut. Starost klicateljev je bila naslednja:

- od 30 do 40 let (54 %),
- od 41 do 50 let (21 %),
- do 25 let (12,5 %) in nad 51 let (12,5 %).

Po zaposlitvenem statusu so nas klicali:

- zaposleni (64 %),
- brezposelni (21 %),
- nekaj tudi upokoencev, dijakov in študentov.

Tudi po izobrazbi so predstavljali tisti, ki so nas klicali, zelo mešano skupino; medtem ko so bili deleži tistih, ki imajo manj kot srednjo izobrazbo, in tistih, ki imajo več kot srednjo izobrazbo, približno enaki (med 6 in 8 %), pa so izrazito izstopali tisti, ki imajo končano srednjo šolo (54 %).

Še bolj pestra je bila vsebina klicev. Prvi dan so bili klici povezani s temo, ki je bila določena, naslednje dni pa so se vrstila bolj splošna vprašanja. Večina, ki je poklicala na odprti telefon, je spraševala o programskih možnostih (kaj izbrati, na koga se obrniti za nadaljnje informacije ipd.) bodisi v formalnem bodisi neformalnem izobraževanju, nekaj pa je bilo tudi vprašanj, kako odpravljati težave pri učenju, o možnostih financiranja izobraževanja ali le o zaposlitvenih možnostih po zaključku določenega izobraževanja. Hkrati moramo poudariti, da položaj vsakega odraslega zahteva individualni pristop in dovolj časa za pogovor. Po zaključku delovanja odprtega telefona v ACS ugotavljamo, da so si mnogi telefonsko številko zapisali, saj nas vsak teden pokliče kdo, ki se želi pogovoriti o možnostih izobraževanja. Vse te klice sprejmemo in pomagamo po svojih močeh.

Predstavljeni podatki potrjujejo naša razmišljanja, da se na splošno povečujejo potrebe odraslih po pridobivanju ustreznih (celovitih in pravih) informacij o možnostih izobraževanja. Velikokrat te potrebe presegajo ozke okvire informiranja in prehajajo v svetovanje (ko posamezniku, poleg tega, da mu posredujemo informacije, pomagamo te informacije tudi ovrednotiti, ga vodimo pri odločanju, povezanim z izobraževanjem, pomagamo pri težavah pri učenju idr.).

Informiranje in svetovanje je postalo del dejavnosti večine izobraževalnih organizacij za odrasle (a ne v zadostnem obsegu in ne celovito), hkrati pa ugotavljamo, da imajo odrasli potrebo po informiranju in svetovanju, ki ni vezano na določen tip

izobraževalne organizacije in njegovo programsko ponudbo. Odrasli pogosto potrebujejo osnovni (splošni) pogovor o lastnih željah, potrebah in motivih za izobraževanje ter na osnovi tega odločitev za konkreten izobraževalni program in izvajalsko izobraževalno organizacijo. Takšnega informiranja in svetovanja pa za zdaj ne ponuja nobena organizacija v našem prostoru, zato kaže razmišljati o razvoju dejavnosti informiranja in svetovanja za odrasle v izobraževanju, ki bi imelo "nadinstitucionalen" značaj. To bomo v ACS ob zasnovi svetovalne dejavnosti poskušali upoštevati, pri tem pa bomo delovali povezovalno in strokovno-razvojno.

mag. Tanja Vilič Klenovšek, ACS

S študijskega obiska na Univerzi British Columbia

Pred kratkim sem prispela s študijskega obiska* na kanadski univerzi British Columbia v Vancouvru, kjer sem sodelovala v Centru za preučevanje izobraževalne politike (University of British Columbia - Centre for Policy Studies in Education). Center, ki je bil ustanovljen leta 1984, deluje kot interdisciplinarna enota univerze. Raziskovalci v centru izvajajo raziskave s področja izobraževalne politike, posredujejo znanje akademski in širši populaciji, v njem pa potekajo tudi podiplomski programi iz andragogike. Tako ta center odpira prostor za izmenjavo idej, izkušenj ter informacij med ustvarjalci politike in raziskovalci na področju izobraževanja.

Center k sodelovanju še posebej spodbuja raziskovalce iz tujine, strokovnjake za politiko in upravo ter druge poznavalce, katerih interes in delo se nanašata na vprašanja izobraževalne politike, njenega oblikovanja, implementacije in vloge. Projekti centra vključujejo teme, ki zajemajo vse stopnje izobraževanja, in pri tem obravnavajo tako nacionalne kot tudi mednarodne vidike. V zadnjem letu pa projekti poudarjajo participacijo pri izobraževanju odraslih, preučevanje akademske kulture v Kanadi, primerjanje izobraževalnih politik različnih držav, posebno pozornost pa posvečajo tudi izobraževanju in usposabljanju zaposlenih v podjetjih, razvoju inovativnega potenciala zaposlenih ter preučevanju organizacijske kulture in klime.

Univerza British Columbia, na kateri deluje omenjeni center, je največje akademsko središče v tej kanadski regiji ter nedvomno ena od najboljših visokošolskih institucij v Severni Ameriki in Kanadi. Univerza, ustanovljena leta 1915, se je danes razvila v ogromno znanstveno in izobraževalno središče, ki šteje več kot 37.000 dodiplomskih in podiplomskih študentov. Poleg rednih študijskih programov poteka na univerzi več kot 40.000 dodatnih izobraževalnih programov in mnogovrstnih učnih dejavnosti, od katerih je precejšen del namenjen tudi odraslim.

Za izboljševanje kakovosti dela in učenja je vodstvo univerze pred kratkim pripravilo t. i. 'Vizijo 21. stoletja', ki opredeljuje poslanstvo in obravnava načela, cilje in strategije za doseganje postavljenih ciljev. V središču njihovega poslanstva so: skrb za psihično, emotivno, duhovno in intelektualno počutje študentov, učiteljev in drugih zaposlenih na univerzi; zagotavljanje ustreznega učnega okolja, ki bo omogočilo posamezniku intelektualni in duhovni razvoj, prepoznavanje njegove socialne odgovornosti; priprava na življenje in delo v lokalnem in širšem okolju; spodbujanje originalnih temeljnih in aplikativnih raziskav, ob zagotavljanju popolne akademske svobode; sodelovanje z ožjim in širšim družbenim okoljem - še posebej z

* Svoj študijski obisk na Univerzi British Columbia bom podrobneje predstavila na enem od izobraževalnih srečanj v Andragoškem centru Slovenije.

ustanovami v gospodarstvu, politiki in upravi, raziskovanju, kulturi ipd. - ter ob navezovanju stikov z univerzami in visokošolskimi ustanovami z vsega sveta.

V 'Viziji za 21. stoletje' pomembno mesto zagotavljajo tudi izobraževanju in učenju odraslih, še posebej pa izobraževanju brezposelnih, zaposlenih, marginalnih skupin, upokojencev in drugih ciljnih skupin. Sicer pa si je v Kanadi izobraževanje odraslih že izborilo ustrezeni položaj in danes predstavlja pomemben segment učnega procesa na univerzi. V okviru vseživljenjskega učenja, ta koncept je v Kanadi dobro znan in razširjen, sodeluje tudi precejšen delež odraslih, tako v okviru rednega in bolj formalno organiziranega učnega procesa kot tudi v manj formalnih in celo pristočasnih dejavnostih.

Na Univerzi British Columbia izobraževanje odraslih podpirajo po eni strani s čisto praktičnega vidika: z vključevanjem odraslih v programe učenja tujih jezikov, umetnosti, religije, znanosti, sodelovanja v poletnih tečajih ali mnogoterih diskusijskih krožkih in drugih učnih dejavnostih. Med pomembnejšimi programi, namenjenimi odraslim, so nedvomno tudi tisti za imigrante in t. i. neadaptirane skupine, saj je med najpomembnejšimi cilji izobraževanja odraslih lažje in hitrejše usposabljanje vseh prebivalcev v kanadski družbi. Ne nazadnje je to koncept, ki ga podpira ne le univerza temveč celotna kanadska družba, tako na nacionalni kot tudi na regionalni ravni. Za njegovo uresničevanje pa skušajo zagotoviti tako ustrezne infrastrukturne kot tudi širše kadrovske, materialne in organizacijske pogoje.

Po drugi strani pa na univerzi zelo poudarjajo tudi akademski pristop in razvijanje andragoške teorije; pri tem podpirajo predvsem interdisciplinarni pristop ter sodelovanje z drugimi disciplinami in vedami, še posebej pa s sociologijo, psihologijo, ekonomijo in komunikologijo.

Poleg individualnega prispevanja k uresničevanju ciljev izobraževanja je zelo pomembna tudi vloga ministrstva za šolstvo in ministrstva za izobraževanje, usposabljanje in razvoj tehnologije.

Pri posredovanju znanja na Univerzi British Columbia ima pomembno vlogo tudi izobraževanje na daljavo, ki je posebej dobrodošlo invalidom in zaposlenim, ki so prikrajšani za obiskovanje rednega pouka; pa tudi mnogim študentom, ki jim ta način pridobivanja znanja bolj ustreza. Na daljavo je mogoče študirati skoraj na vseh področjih, številne informacije o tem pa je mogoče dobiti v obliki brošur, podatkov v internetu, na informativnih dnevih, pa tudi na individualnih svetovanjih.

Sicer pa o učnih programih, izobraževalnih in drugih dejavnostih ter njihovi izvedbi na univerzi obstajajo številne publikacije, ki so dostopne tudi zunaj univerzitetnega kompleksa. Omenim naj te nekaj časopisov, priročnikov, brošur in drugih publikacij, ki so del celotne publicistične produkcije: The Campus Times, Community Report, Newsmagazine of B.C. Teachers Federation, The University of British Columbia Reports, Journal of Continuing Studies - Credit Division and Non-Credit Courses and Certificate Programms, ipd.

mag. Jasmina Mirčeva, ACS

Borze znanja v Sloveniji (II. del)

Borza znanja Slovenj Gradec v KOR-CIS-u

4. junija 1997 je v Slovenj Gradcu pričela z delom prva lokalna borza znanja. Pridružila se je mreži borz znanja, ki so ponujale svoje storitve v Ljubljani, Mariboru in Novem mestu.

Borza znanja deluje v okviru KOR-CIS-a, Centra za izobraževanje Slovenj Gradec; ta si je že ob ustanovitvi v letu 1995 zadal nalogo, da sistematično zapolni praznino, ki je nastala na področju izobraževanja odraslih ob ukinitvi Delavske univerze Slovenj Gradec. Osnovno vodilo pri načrtovanju programov je bilo zavedanje, da je treba izobraževanje odraslih in mladine čim bolj povezati z življenjem in ponujati take programe in možnosti, da bodo ljudje brez ovir zadostili svojim potrebam po izobraževanju, tako po formalnem kot neformalnem.

Pri razvoju in uveljavljanju strategije vseživljenjskega učenja smo imeli močno podporo v lokalni skupnosti. Projekt borze znanja, ki je bil vključen v koncept uveljavljanja vseživljenjskega učenja, je Mestna občina v celoti tudi finančno podprla. Da je ustanovitev borze znanja v Slovenj Gradcu koristna pridobitev za celotno Koroško, je pokazal tudi odziv ljudi, ki so nas poklicali ali obiskali z željo, da bi se nečesa naučili ali pa svoje znanje ponudili drugim. Po letu delovanja šteje Borza znanja 215 članov, ki so posredovali 310 ponudb in povpraševanj. Večina članov je dokaj enakomerno razpršena med tri večje koroške občine - Slovenj Gradec, Ravne-Prevalje in Dravograd, dokaj velik je tudi odstotek članov iz velenjske regije.

Med ponodbami je največ jezikovnih in ekonomskih znanj, sledijo ročna dela, matematika in statistika ter znanja s področja osebnostne rasti. Člani borze znanja največ povprašujejo po znanju tujih jezikov, ročnih del, matematike in fizike, sledijo jim likovna umetnost, računalništvo, astrologija. Med najbolj zanimivimi ponodbami lahko omenimo:

- gospoda, ki pomaga pri pisanju kriminalk in drugih napetih romanov,
- gospo, ki ponuja znanje pedikure za starejše ljudi in nege stopala za diabetične bolnike
- gospo, ki bo vse, ki se odpravljajo v arabske dežele, seznanila z osnovami arabskega jezika in njihovo kulturo.

Za člane še vedno iščemo ljudi, ki bi posredovali:

- kakršne koli informacije o potovanju z vlakom na Poljsko,

- informacije o gramofonskih ploščah slovenske ljudske in narodnozabavne glasbe,
- znanje slikanja na keramiko.

Poleg izvajanja redne operativne dejavnosti smo v KOR-CIS-u največ energije namenili vzpostavljanju projekta in animiranju medijev v koroški regiji za sodelovanje pri posredovanju storitev borze znanja. Širšo in strokovno javnost smo o odprtju in delovanju borze znanja obveščali s prispevki v različnih medijih, z osebnimi kontakti v strokovnih institucijah in nekaterih večjih podjetjih, v knjižnicah v koroški regiji smo pripravili tudi razstave o dejavnosti borze znanja. V Tednu vseživljenjskega učenja 1997 smo pripravili Dan odprtih vrat borze znanja. Ponudbe in povpraševanje slovenjgraške borze znanja je možno redno spremljati v tedniku Koroški tednik, mesečnem programu prireditev za Koroško, na osrednjem Koroškem radiu, na kanalu kableske televizije Slovenj Gradec, občasno pa v mesečniku Koroški fužinar ter v glasilu KKŠ.

Načrtov za naprej nam v slovenjgraški borzi znanja ne manjka. K sodelovanju bi želeli pritegniti še nekatere medije na Koroškem, da bi s tem še povečali obveščanje javnosti o borzi znanja in o možnostih, ki jih ponuja.

Borza znanja Izola v Matični knjižnici Izola

Matična knjižnica Izola s sistematičnim zbiranjem, s strokovno obdelavo in z izposojlo knjižničnega gradiva ohranja in razvija kulturno dediščino že več kot 40 let. V občini s 14.500 prebivalci je edina splošna knjižnica, ki ima v svojem fondu več kot 42.000 enot. Poleg oskrbovanja knjižnice z gradivom prirejamo tudi predstavitve knjig, srečanja s pisatelji, predavanja, seminarje, tematske razstave, ure pravljic in igralne ure s knjigo za otroke od 4. leta starosti, knjižne uganke, kvize ipd.

Od leta 1994 delujejo v knjižnici študijski krožki za odrasle. Najprej smo pripravili "pravljicarstvo", v letošnjem letu pa so sledili *Bralni študijski krožek*, študijski krožek *S spoznavanjem drugih kultur spoznavam sebe* in krožek *Zgodbe o morju*. V študijske krožke se vključujejo dijaki in zaposleni z različnih poklicnih področij, ki se udeležujejo predavanj in seminarjev glede na tematska področja.

Središče za samostojno učenje je začelo v naši knjižnici delovati 1. junija 1998. Namenjeno je mladim od 7. do 14. leta starosti in vsem drugim, ki se želijo samostojno učiti ali izpopolniti znanje tujih jezikov s pomočjo multimedijskih programov. Učenje v središču je brezplačno.

Borzo znanja za Primorsko smo krstili v oktobru lani, v času tedna vseživljenjskega učenja, v prepričanju, da jo bodo ljudje dobro sprejeli in da bodo informacije dobro stekle. Po dveh mesecih delovanja imamo 80 vpisanih članov in 55 ponudb in povpraševanj po znanju, tako da lahko upamo, da bo v doglednem času tudi naša borza znanja zaživela in bomo z njo lahko zadovoljni vsi: tako uporabniki kot tisti, ki se ukvarjamo z njenim razvojem.

Naše aktivnosti v zadnjem letu

V preteklem letu smo se pri slovenskih borzah znanja lotili dveh velikih akcij: posodobitve računalniškega programa in vključitve v internet. V borzah znanja smo doslej uporabljali operativni računalniški program, ki so ga izdelali leta 1992 v I.S.A. IT. Program je omogočal osnovne funkcije vnosa, urejanja in pregledovanja podatkov o uporabnikih in učnih delih. V preteklih letih so se pokazale številne pomanjkljivosti, saj je postal program glede na naraščajoče število podatkov premalo zmogljiv, tako po hitrosti posredovanja informacij kot po vsebinskih operacijah, ki jih ponuja. Težave so se povečale ob razširitvi mreže informacijskih središč, saj podatkovnih zbirk in s tem posameznih borz znanja ni bilo mogoče povezati med seboj, to pa je precej otežilo našo medsebojno komunikacijo in oviralo fleksibilno odzivanje na potrebe uporabnikov.

Aprila 1997 smo začeli z intenzivnimi pripravami za nov računalniški program, ki odpravlja navedene pomanjkljivosti z naslednjimi posodobitvami in izboljšavami:

- program se izvaja v okolju Windows, to precej povečuje hitrost obdelovanja podatkov; kompatibilnost programske podlage pa omogoča urejanje naše podatkovne zbirke tudi z obstoječimi urejevalniki besedil;
- program poleg lokalne podatkovne zbirke, ki nastaja v posamezni borzi znanja, vključuje tudi vzpostavljanje skupne zbirke podatkov, ki omogoča optimalno uporabo vseh razpoložljivih informacij iz vseh slovenskih središč;
- podatki o vseh učnih ponudbah in povpraševanjih v vseh borzah znanja se dnevno posredujejo iz računalniškega programa v internet, kjer se uredijo v ponudbo vseh informacij z vseh borz znanja. Uporabnikom je tako odslej poleg temeljnih informacij o projektu in dejavnosti na internetnih straneh borze znanja na voljo tudi celovit in pregleden seznam vseh aktualnih učnih ponudb in povpraševanj. To prispeva k boljši informiranosti, saj doslej kompletna predstavitev ni bila mogoča;
- uporabniki lahko po elektronski pošti posredujejo prijavo s svojo učno potrebo ali ponudbo najbližji borzi znanja, ki nato v telefonskem pogovoru s konkretnimi podatki o ponudnikih odgovori na njihovo povpraševanje.

Internet tako predstavlja nov medij, po katerem so informacije o storitvah borze znanja na www.borzaznanja.mss.edus.si dostopne širšemu krogu uporabnikov, tako v Sloveniji kot v tujini. Aktivnosti za pripravo novega računalniškega programa je ob sodelovanju vseh borz znanja izvajala in koordinirala osrednja borza znanja v Ljubljani.

V letošnjem letu smo se v slovenskih borzah znanja lotili tudi priprave novega informativnega gradiva, zlasti informativnih zgibank, plakatov, razglednic ipd., ki je namenjeno obveščanju najširšega kroga uporabnikov.

In naprej?

Domnevamo, da bodo naše strani v internetu zanimive tudi za uporabnike v tujini, zato bi jih želeli predstaviti tudi v angleškem jeziku. Mnogo znanj in informacij, ki so evidentirane v podatkovnih bazah borz znanja, je značilnih za slovensko kulturo

in zgodovinsko okolje, zato bodo borzne strani v internetu promovirale ne le našo dejavnost temveč kulturno dediščino in državo nasploh.

Z vključitvijo slovenskih borz znanja v mednarodne informacijske povezave bi pomembno povečali tudi obseg in kakovost informacij za domače uporabnike, zlasti s tistimi informacijami in znanji, po katerih uporabniki pogosto povprašujejo, a jih v Sloveniji ni dobiti. Sodelovanje v mednarodni informacijski mreži bi z novimi stiki prispevalo tudi k širšemu strokovnemu razvoju oblik in mreže neformalnega učenja pri nas.

Odziv domače in tuje laične ter strokovne javnosti je pokazal potrebo po predstavitvenem gradivu, s katerim bi našo dejavnost temeljiteje predstavili novim uporabnikom in slovenski ter mednarodni javnosti na strokovnih srečanjih, medijskih predstavitvah in drugih tovrstnih priložnostih. Z gradivom v slovenskem in angleškem jeziku bi lahko slovenske borze znanja približali tako neposrednim uporabnikom, ki želijo obširnejšo informacijo o naših storitvah, kot ustanovam in organizacijam, s katerimi razvijamo obojestransko koristno sodelovanje. V predstavitveni publikaciji bi želeli predstaviti dosedANJI razvoj projekta, načela in pravila delovanja borz znanja, seznam najbolj iskanih, ponujanih in zanimivih znanj ter informacij, javnih občil in komunikacijskih poti, ki posredujejo naše informacije. Publikacija bi tudi omogočala vpogled v širše sociološke značilnosti populacije uporabnikov in prakse vseživljenjskega učenja pri nas.

Seveda imamo v slovenskih borzah znanja še mnogo drugih načrtov in idej. Potrudili se bomo, da jih bomo v zadovoljstvo naših uporabnikov tudi čim bolj uresničili. In upamo, da nam bodo naši prijatelji v sredstvih javnega obveščanja, v državnih, lokalnih in drugih upravnih institucijah ter v strokovnih ustanovah pri tem pomagali.

Pripravile:

Marina Hrs, Borza znanja Izola
Bernarda Mori Rudolf, Borza znanja Slovenj Gradec
Ema Perme, Borza znanja Maribor
Sanda Progar, Borza znanja Novo mesto
Manica Žmauc, Borza znanja Ljubljana

Igranje je včasih težko, a vedno koristno

Pri otrocih se nam zdi vse samoumevno. Ko se igrajo, nam je jasno, da se hkrati tudi učijo, saj je igra edini most med njihovo domišljijo in stvarnostjo, za katero bodo morali obvladati določena pravila igre. Vsak poskus, vsaka simulacija prinaša "aha doživetje". Otroci spoznavajo predmete in povezave med njimi, vadijo različne vloge, učijo se socialnega vedenja in so pri tem uspešni.

Tudi odrasli se moramo in se želimo naučiti še veliko stvari, a smo v svoji izurjenosti

že skoraj povsem pozabili na eno najbolj učinkovitih poti za usvajanje novih znanj - igro. Igranje se nam velikokrat zdi kot nekaj, kar se finančno in časovno ne izide ali pa nima nobenega cilja. Na igranje prevečkrat gledamo zgolj kot na užitek in naj ne bi imelo povezave z učenjem, ki naj bi bilo težko delo. Predavatelji, polni takšnih in drugačnih predsodkov, le zadržano uporabljamo igro kot učno metodo, sploh v času, ko morajo učne vsebine biti kar najhitreje posredovane in bi pogosto morala zadostovati že teorija. Tako kar hitro izločimo igro za sprostitev, ker se želimo osredotočiti le na najbolj pomembno.

Pri učenju oziroma poučevanju že dolgo prevladuje usmerjenost k udeležencu. Uporaba različnih učnih metod v izobraževanju je veliko bolj prepričljiva in učinkovita. Aktivacijske učne metode oziroma aktivacijske igre in vaje so tako ne samo uporabne ampak tudi nujno potrebne za bolj učinkovito poklicno izobraževanje in za stalno strokovno spopolnjevanje. Z igrami in vajami iščemo predavatelji na Dobi takšen pristop do udeležencev, ki bi jih nagovoril na več ravneh, in si tako prizadevamo za intenzivnejši in učinkovitejši učni proces. Da pa bi se odrasli udeleženci naših izobraževalnih programov lažje znebili predsodkov, potrebujejo spretnega predavatelja, ki jim zna prisluhniti in na nevsiljiv način vpeljati novo metodo - igro - v svoje delo. Predavatelj mora vedeti, kaj želi z igro doseči: ali je to sproščeno vzdušje, večja koncentracija ali kreativnost, sprostitev, ponovno aktiviranje po odmoru ali pa refleksija in pozitiven zaključek izobraževalne oblike.

Na Dobi smo šolsko leto 1998/99 posvetili motiviranju udeležencev. Predavatelje smo želeli 'žoborožiti' z novimi znanji in izkušnjami za učinkovitejši pouk. Že na začetku šolskega leta smo za njih izpeljali dve delavnici z naslovom *Igre in vaje za boljše klimo v skupini*. Predavatelji so tako imeli priložnost ne samo igrati se ampak tudi spoznati pravila igre pri igrah in se spoprijeti z lastnimi predsodki do 'žigranja'.

Mateja Geder, DOBA Maribor

Primerjava med dialogom in debato

Središče za študijske krožke (Study Circles Resource Center) deluje v ameriški državi Connecticut, svoja gradiva pa občasno pošlje tudi v Andragoški center Slovenije. Nazadnje se je v tem gradivu znašlo zanimivo besedilo, iztrgano iz priročnika o študijskih krožkih, ki ga je izdal omenjeni center. Namen besedila je pokazati na prednosti, ki jih ima uporaba dialoga pri reševanju nasprotujočih vprašanj. Ker menimo, da bi bilo to besedilo zanimivo tudi za člane in mentorje slovenskih študijskih krožkov (pa tudi za druge, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih), ga objavljamo: v upanju, da bo spodbudilo razmišljanje in morda tudi kakšen članek na podobno temo.

Uredništvo

Dialog poteka v sodelovanju: dve ali več strani sodelujeta, da bi dosegli medsebojno razumevanje.

Debata poteka v nasprotovanju: dve strani nasprotujeta druga drugi in si prizadevata dokazati, da nasprotna stran nima prav.

Cilj dialoga je najti skupni imenovalec.

V debati je cilj zmagati.

V dialogu eden posluša drugega za to, da bi razumel, dojel pomen in se sporazumel.

Pri debati pa nekdo posluša drugega zato, da bi našel pomanjkljivosti in pobil njegove argumente.

Dialog razširja in morebiti spreminja stališče sogovornika.

Debata utrjuje sogovornikovo stališče.

Dialog odkriva domneve zato, da jih ponovno preveri.

V debati se domneve branijo kot resnica.

Dialog spodbuja k vpogledu v lasten položaj.

V debati se kritizira položaj drugega.

Dialog odpira možnosti za doseganje boljše rešitve, kot je prvotna.

Debata pa brani položaj nekoga kot najboljšo rešitev in izključuje druge rešitve.

Dialog ustvarja odprto držo: dopušča možnost zmote in odprtost za spremembe.

Debata ustvarja zaprto držo, odločenost za "imeti prav".

V dialogu se izražajo najboljše misli, z zavedanjem, da bodo refleksije drugih ljudi te zamisli pomagale izboljšati, in ne uničiti.

V debati se prav tako izražajo najboljše zamisli, vendar z namenom, da bi jih branili pred spreminjanjem in pokazali, da so prave.

Dialog zahteva začasno odpoved temu, v kar verjamemo.

Debata zahteva, da se popolnoma poistovetimo s tem, v kar verjamemo.

Dialog išče temeljni sporazum.

V debati se poskušajo najti očitne razlike.

V dialogu se poskušajo najti močne točke v drugih stališčih.

V debati se iščejo slabosti in pomanjkljivosti drugih stališč.

V dialogu se izraža resnična skrb za drugo osebo, za to, da je ne bi užalili ali odbili.

Debata pa pomeni ugovarjanje stališču drugega, ne da bi se osredotočili na čustva ali odnose in pogosto podcenjuje ali graja drugo osebo.

V dialogu se predvideva, da ima več ljudi delčke odgovora in da skupaj lahko pridejo do učinkovite rešitve.

V debati se predvideva, da pravi odgovor obstaja in da ga nekdo ima.

Dialog ostaja odprt.

Debata zahteva sklep.

Te male govoreče cunjice

"Še sedaj jih vidim, te male, nejeverne in začudene oči, kako vprašujoče strmijo, in te male ročice, kako se sprva nezaupljivo in previdno dotikajo lutkice, ki je še malo prej vsa živahna in zgovorna skakljala pred zbranim občinstvom". Čarobne besede Toneta Jakše, ki jih je kot svoj prispevek k predstavi napisal v Dolenjskem listu. Tako je po vsaki lutkovni predstavi, ko se igralci z lutkami, iz katerih je izpuhtelo življenje, spustijo med mlade gledalce in pustijo, da se sami seznanijo z njimi, da se jih dotaknejo, primejo in otipavajo in se tako prepričajo, da je življenje lutke pravzaprav odvisno od človeka, ki jo drži v rokah.

Življenje smo lutkam vdahnili člani študijskega krožka *Ustvarimo gledališko predstavo*. Dobivati smo se začeli pomladi leta 1997. Zbrali smo se ljudje, ki imamo radi gledališko umetnost z vsemi njenimi izraznimi oblikami. Še prav posebej blizu so nam lutke, te male govoreče cunjice, ki na prav poseben način komunicirajo z občinstvom. Otroci se poistovetijo z njimi, se odzivajo na vse možne načine, iskricе sreče in veselja v njihovih očeh so znak, da je predstava dosegla svoj namen.

O vsem tem smo se člani krožka pogovarjali z namenom, da bi bila izbira besedila za igro čim lažja in tem bližje našim pričakovanjem. Pot iskanja in izbiranja se je ustavila pri besedilu Ferija Lainščka *Bara Bara*. Zgodba govori o nenavadni čarovnici Bari Bari, ki ima hčerko Ilojco. Zgodba se zaplete, ko se Ilojca zaljubi v Blatka, lončarjevega sina. *Bara Bara* ne prenese, da bi bila njena hči zaljubljena. Čisto po čarovniško se razjezi in se odloči, da bo Ilojco okopala v smrdljivi juhici..., če jo ali ne..., zvedo otroci v pravljичni zgodbi.

Ko smo imeli besedilo, je šlo naprej skoraj samo od sebe. Strinjali smo se o tem, da bomo vse, kar bomo potrebovali za predstavo, naredili sami. Imeli smo srečo, da smo bili v krožku ljudje z raznovrstnimi sposobnostmi. Avgust Muc je izdelal čudovit oder, gibljiv in primeren za gostovanja. Lutke so nastale s pomočjo kreativne domišljije Brede Kočevar, čudovite oblekice zanje je sešila Irena Muc. Breda je narisala tudi sceno ter zaigrala svatbeno melodijo za poroko Ilojce in Blatka. Darko Kočevar je bil duša predstave, saj je nastopil v vlogi režiserja in avtorja naslovne skladbe. Naša mentorica Irena Bohte je prevzela organizacijsko vodenje.

Porazdelili smo si vloge. V naslovni vlogi čarovnice *Bare Bare* sem nastopila Jasna Šeruga Muren. Ilojco, njeno hčerko, je igrala Jožica Žunič. Blatku je posodila glas Irena Muc, Darko je bil Blatkov oče Janči, Luna pa Breda. Bolj kot je predstava nastajala in si oblikovala dušo, bolj smo ji bili predani. Zelo radi smo hodili na vaje, saj smo s tem, ko je rasla naša igra, rasli tudi mi. Povezani smo bili kot skupina, učili smo se drug od drugega, skupaj smo študirali literaturo o lutkah.

O premieri smo želeli obvestiti čim širšo javnost, zato smo izvedli več javnih predstavitev. *Baro Baro* smo igrali še za veliko otrok po Beli krajini, gostovali smo tudi v Cankarjevem domu v Ljubljani. Tudi Andragoški center nam je dal priznanje

kot študijskemu krožku z izjemnimi dosežki.

S svojim delom smo bili zadovoljni, bili smo se pripravljene družiti še naprej. Organizirali smo se v novem študijskem krožku *Izdelava kostumov za gledališko predstavo*. Izdelali smo kostume za zgodovinsko gledališko predstavo *Vojka Zidarja: Črnomaljska kronika - historična retrospektiva*. Preštudirali smo ogromno literature, saj se igra dogaja v 13. stoletju, in si prizadevali ustvariti čim bolj avtentična oblačila tistega časa.

Vsi radi pripovedujemo pravljice, še posebej starši. S tem namenom smo ustanovili študijski krožek *Odrasli radi pripovedujemo pravljice*. Pravljice je treba znati pripovedovati. Otroci so zelo odprti in dovzetni. Pomembno je, da jim na pravi način odpiramo njihove domišljajske svetove in jim s tem omogočimo čim bolj varno in srečno otroštvo. K sodelovanju želimo povabiti tudi strokovnjake s področja pravljicarstva. Študijski krožek *Odrasli radi pripovedujemo pravljice* nosi v sebi sporočilo - otroku, ki je v vsakem od nas.

Jasna Šeruga Muren, Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj

Zgodovinska tema – hvaležna snov

Zgodovinsko društvo Gornja Radgona, ustanovljeno februarja 1994, se je odločilo v okviru študijskega krožka izpeljati zahteven strokovni projekt. Osem članov se je lotilo teme Gradovi in dvorci v občini Gornja Radgona in jo po treh mesecih zahtevnega dela uspešno končalo. Na območju občine je veliko ostankov gradov in dvorcev. Pojasnili smo terminologijo (grad, dvor, dvorec), ki se v vsakodnevni praksi uporablja pogosto nepravilno ali vsaj nedosledno.

Člani krožka so pokazali veliko zavzetost pri delu, iskali in našli so nove vire doma in tujini (Avstrija), v arhivih, muzejih in katastrih. Sestajanje in delo je bilo natančno načrtovano in izpeljano, kot je bilo dogovorjeno. Vsak član je obdelal objekt ali dva; skupaj je bilo obdelanih 10 enot (2 gradova, 3 dvori in 5 dvorcev). Po obdelavi gradiva in njegovi predstavitvi na srečanjih (fotografije, folije, dokumenti, predmeti, skice, itd.) smo si vse objekte ogledali na celodnevni strokovni ekskurziji ter še naredili posnetke takratnega stanja na terenu.

Rezultat tega zahtevnega projekta je bila razstava v mestnem muzeju, obogatena s tremi maketami gradov, originalnimi listinami in umetniškimi slikami in grafikami ter viteškim oklepom iz enega od dvorcev, ki je veljal za izgubljenega. Posebno pozornost pa je vzbudila knjiga, bogato ilustrirana (63 fotografij in 3 zemljevidi), z nemškim povzetkom besedila za vsak predstavljeni objekt. Na razstavi je bil prijetno presenečen celo velik poznavalec te tematike na Slovenskem, dr. Ivan Stopar, saj je projekt vnesel tri novosti v strokovno literaturo: izgubljeni viteški oklep, baročne

skulpture iz gornjeradgonskega gradu in določitev lokacije "izginulega" dvora ob reki Muri.

Posebno priznanje pa je celoten projekt dobil, ko je bila v sosednjo Avstrijo (Potrna-Laafeld) prenešena razstava v oktobru 1998; ta je tudi medijsko precej odmevala doma in v Avstriji. Projekt se je lepo vklopil v štajersko deželno razstavo v Bad Radkersburgu (je na razstavi poudaril tudi župan tega mesta), ki je zgodovinsko usodno povezano s predstavljenimi temo. Člani študijskega krožka nadaljujejo z novimi aktivnostmi v društvu ter so dokazali, da so sposobni lotiti se še zahtevnejših nalog.

mag. Ivan Rihtarič, vodja študijskega krožka

PRIPRAVLJAMO/PRIPRAVLJAJO

Mednarodna konferenca o poklicni orientaciji Poklicna orientacija na razpotju

Od 5. do 7. maja 1999 bo na Bledu potekala mednarodna konferenca z naslovom "Poklicna orientacija na razpotju", ki je pridružena konferenca Mednarodnega združenja za izobraževalno in poklicno orientacijo (IAEVG)*.

Soorganizatorji konference so: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Andragoški center Slovenije, Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Nacionalni observatorij Slovenije, program Leonardo da Vinci – Slovenija, PHARE, Gospodarska zbornica Slovenije in Obrtna zbornica Slovenije.

S tem prispevkom želimo k sodelovanju povabiti vse, ki delate v izobraževanju odraslih, saj bo ena od tem konference tudi poklicna orientacija za odrasle (vključuje tako informiranje in svetovanje za poklic, razvoj delovne poti kot tudi informiranje in svetovanje za izobraževanje).

Tudi pri nas se soočamo z novo stvarnostjo, ko posameznik v času svoje delovne kariere zamenja več delovnih mest ter s tem tudi poklicna področja. To od njega zahteva nenehno odločanje za pravo "poklicno pot" (za prvi ali spremenjen – novi poklic) ter v tej povezavi tudi odločanje za izbiro ustreznega izobraževanja oziroma poklicnega usposabljanja. Tem spremenjenim razmeram se mora prilagajati vsak posameznik kot tudi vse svetovalne in druge ustanove, ki posamezniku pomagajo pri odločanju za poklicno pot in izobraževanje. Na konferenci bomo poskušali najti odgovore na vprašanja v zvezi razvojem svetovalnega dela na tem področju v prihodnje in povezovanju pri tem, da bo to delo kar se da učinkovito ter prilagojeno potrebam strank.

Namen konference je, da se:

- predstavijo sodobne usmeritve strokovnega razvoja na tem področju,
- izmenjajo izkušnje o zasnovi in organiziranosti služb za poklicno orientacijo v različnih državah,
- predstavijo metode, tehnike in konkretne oblike dela pri poklicni orientaciji,
- spodbudi sodelovanje med različnimi ustanovami ter,
- spodbudi iskanje novih smeri v razvoju poklicne orientacije v Sloveniji.

* V našo prakso in teorijo se namesto termina poklicno usmerjanje uvaja termin poklicna orientacija, ki naj bi širše opredeljeval vse dejavnosti pri odločanju za poklic in razvoj delovne poti, od informiranja, poklicnega svetovanja, pomoči pri izbiri izobraževalnega programa, spremljanja strank, posredovanja povratnih informacij idr. Terminološka vprašanja pa bodo tudi ena od tem oziroma razprav v plenarnem delu, v delovnih skupinah in na okroglih mizah na konferenci.

Delo na konferenci bo potekalo plenarno, v delovnih skupinah in na okroglih mizah. S plenarnimi prispevki bodo sodelovali vabljeni domači in tuji strokovnjaki, za delo v delovnih skupinah in na okroglih mizah pa ste k sodelovanju povabljeni vsi, ki bi želeli svoje znanje ali konkretne izkušnje predstaviti tudi drugim. Povzetke prispevkov je treba poslati najkasneje do konca februarja 1999, navodila za pisanje pa dobite pri Barbari Gregorič, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Glinška 12, Ljubljana (tel.: 061 302-751 ali 302-752; el. naslov: barbara.gregoric@zess.gov.si).

Za vsa organizacijska vprašanja (prijava, kotizacija, hoteli) pa se obrnite na Albatros, Kongresno-turistična agencija, Ribenska 2, 4260 Bled (tel.: 064-741-101 ali 741-010).

Konferenca bo potekala v slovenskem in angleškem jeziku. Vsi plenarni prispevki bodo simultano prevajani v oba jezika. Prispevki in razprave v delovnih skupinah in na okroglih mizah bodo prevajani konsektivno.

mag. Tanja Vilič Klenovšek, ACS

